

Sygn. akt

POSTANOWIENIE

Dnia 17 sierpnia 2011 roku

Sąd Rejonowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach Wydział VI
w składzie następującym:

Przewodniczący: **SSR Grzegorz Tyrka**

Protokolant **Adam Guzowski**

po rozpoznaniu w dniu 17 sierpnia 2011 roku w Gliwicach
na posiedzeniu jawnym

sprawy z powództwa **K W**
przeciwko **P w G**

o ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany urlop wypoczynkowy

postanawia:

1. na podstawie art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. z 1997 roku, Nr 78, poz. 483 ze zm) zwrócić się z pytaniem prawnym do Trybunału Konstytucyjnego, czy:
  - a) art. 173 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz.U. z 1998 roku, Nr 21, poz. 94 ze zm.) w zakresie, w jakim nie określa wytycznych dotyczących treści rozporządzenia, oraz
  - b) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 stycznia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop (Dz.U. z 1997 roku, Nr 2, poz. 14 ze zm.),
  - c) art. 153 ustęp 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2005 roku, Nr 164, poz. 1365 ze zm.), w zakresie, w jakim nie określa wytycznych dotyczących treści rozporządzenia, oraz
  - d) rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006 roku w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy oraz ekwiwalentu pieniężnego za okres niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego nauczycieli akademickich (Dz.U. z 2006 roku, Nr 203, poz. 1499 ze zm.)
 - są niezgodne z art. 92 ustęp 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.
2. na podstawie § 106 ustęp 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 roku regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2007 roku, Nr 38, poz. 249) zawiesić postępowanie w sprawie do czasu zakończenia postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym RP.

Zgodność z oryginałem potwierdza

SSR Grzegorz Tyrka
Kierownik sekretariatu
Starszy Sekretarz Sądowy

Beata Ilfig

Uzasadnienie

Pytanie prawne zostało sformułowane na podstawie następującego stanu faktycznego:

Powód K W był zatrudniony na Wydziale
P w G w pełnym wymiarze czasu pracy, ostatnio na stanowisku adiunkta. W ostatnim okresie zatrudnienia powód uzyskiwał miesięczne wynagrodzenie za pracę w stałej wysokości zł, które obejmowało wynagrodzenie zasadnicze zł oraz dodatek stażowy – zł.

Stosunek pracy powoda uległ rozwiązaniu na mocy porozumienia stron z dniem września 2010 roku.

Powód nie wykorzystał urlopu wypoczynkowy w rozmiarze 37 dni – 10 dni za 2009 rok oraz 27 dni za 2010 rok.

Pracodawca wypłacił powodowi ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany urlopu wypoczynkowy w wysokości zł ([zł : 30 dni] x 37 dni niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego) na podstawie § 7 w związku z § 5 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006 roku (Dz.U. z 2006 roku, Nr 203, poz. 1499 ze zm.).

Powód zakwestionował sposób obliczenia przez pozwaną ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlopu wypoczynkowy, podnosząc że pracodawca utożsamia błędnie dni robocze z dniami kalendarzowi. Zgodnie z powołanym przez pracodawcę rozporządzeniem obliczony ekwiwalent pieniężny za jeden dzień niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego mnoży się przez liczbę dni kalendarzowych przypadających w trakcie urlopu wypoczynkowego, a nie jak błędnie przyjął pracodawca przez liczbę dni niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego.

Skoro ani ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym, ani rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006 roku nie regulują zagadnienia obliczenia dni kalendarzowych związanych z niewykorzystanym urlopem, to powód swoje roszczenie oparł na regulacji art. 173 Kodeksu pracy oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 stycznia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlopu (Dz.U. z 1997 roku, Nr 2, poz. 14 ze zm.). Powód wyliczył, iż ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany urlopu wypoczynkowy winien wynosić zł ([zł : 21 współczynnik] x 37 dni).

Powód zwrócił uwagę, że wysokość ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy winna być taka sama, jak wysokość wynagrodzenia, jakie otrzymałby, gdyby pracował w czasie urlopu wypoczynkowego.

W związku z błędnym obliczeniem ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, powód domaga się kwoty   zł tytułem dopłaty do otrzymanego ekwiwalentu (zł –   zł).

Pozwana P   w G   wniosła o oddalenie powództwa w zakresie ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy.

Na uzasadnienie pracodawca podał, iż zgodnie z art. 133 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym powód winien był wykorzystać urlop wypoczynkowy w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych. W dacie obliczania ekwiwalentu pieniężnego nie można było ustalić okresu, w jakim powód zamierzał przebywać na urlopie wypoczynkowym, i tym samym nie można było wypełnić dyspozycji § 5 ustęp 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006 roku, to jest ustalić liczby dni kalendarzowych przypadających w trakcie urlopu wypoczynkowego.

Pytanie prawne zostało sformułowane na podstawie następującego stanu prawnego:

Zgodnie z art. 133 ustęp 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2005 roku, Nr 164, poz. 1365 ze zm.) – zwaną dalej ustawą o szkolnictwie wyższym – nauczycielowi akademickiemu przysługuje prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze trzydziestu sześciu dni roboczych w ciągu roku. Urlop wypoczynkowy powinien być wykorzystany w okresie wolnym od zajęć dydaktycznych.

W polskim prawie pracy definiuje się urlop wypoczynkowy jako coroczny, nieprzerwany, płatny okres ustawowego zwolnienia pracownika od obowiązku świadczenia pracy u danego pracodawcy, przysługujący pracownikowi w celu wypoczynku, w wymiarze określonym przepisami prawa pracy i w czasie ustalonym przez pracodawcę. Zatem celem urlopu jest wypoczynek pracownika, czyli ochrona jego zdrowia.

Mając na uwadze cel i charakter urlopu wypoczynkowego, zasadą jest jego udzielanie w naturze. Wypłata ekwiwalentu stanowi wyjątek dopuszczalny jedynie w przypadkach wyraźnie wskazanych w przepisach. Możliwy zakres tych wyjątków wyznacza w zasadzie art. 7 ustęp 2 dyrektywy 2003/88/WE, stwierdzając, że minimalny okres corocznego płatnego urlopu może być zastąpiony wypłatą ekwiwalentu pieniężnego, tylko w przypadku gdy stosunek pracy ulega rozwiązaniu. W tych ramach mieści się art. 133 ustęp 5 ustawy o szkolnictwie wyższym, który stanowi, że w przypadku niewykorzystania urlopu wypoczynkowego z powodu rozwiązania lub wygaśnięcia

stosunku pracy nauczycielowi akademickiemu przysługuje ekwiwalent pieniężny za okres niewykorzystanego urlopu.

Wysokość ekwiwalentu jest determinowana przez fakt, że sam ekwiwalent jest traktowany jako surogat prawa do urlopu wypoczynkowego. W rezultacie sposób ustalania ekwiwalentu stanowi pochodną sposobu ustalania wynagrodzenia urlopowego. Nie został on określony na poziomie ustawowym, lecz jest przedmiotem regulacji w zakresie nauczycieli akademickich w przepisach rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006 roku w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy oraz ekwiwalentu pieniężnego za okres niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego nauczycieli akademickich (Dz.U. z 2006 roku, Nr 203, poz. 1499 ze zm.). Delegacja ustawowa do wydania w/w rozporządzenia została uregulowana w art. 153 ustęp 2 ustawy o szkolnictwie wyższym, zgodnie z którym minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego określi, w drodze rozporządzenia, sposób ustalania wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy oraz ekwiwalentu za okres niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego, uwzględniając w szczególności, że wysokość ekwiwalentu pieniężnego jest ustalana zgodnie z zasadami stosowanymi przy obliczaniu wynagrodzenia za okres urlopu wypoczynkowego.

Ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany urlop wypoczynkowy ustala się, stosując zasady obowiązujące przy obliczaniu wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy.

Należy zauważyć, że dnia 3 kwietnia 2009 roku nastąpiła istotna zmiana w sposobie obliczania wynagrodzenia za urlop, a tym samym i ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy.

Zmiany w sposobie obliczania obu świadczeń pieniężnych zostały uregulowane rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 4 marca 2009 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy oraz ekwiwalentu pieniężnego za okres niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego nauczycieli akademickich (Dz.U. z 2009 roku, Nr 44, poz. 357).

Do dnia 2 kwietnia 2009 roku wynagrodzenie za jeden dzień urlopu wypoczynkowego w części ustalonej na podstawie składników wynagrodzenia określonych w stawkach miesięcznych w stałej wysokości, obliczało się, dzieląc sumę tych składników przysługujących w miesiącu wykorzystywania urlopu przez 30. Tak obliczone wynagrodzenie za jeden dzień urlopu wypoczynkowego mnożyło się przez liczbę dni urlopu udzielonego nauczycielowi akademickiemu (§ 5 ustęp 1 rozporządzenia w brzmieniu do dnia 2 kwietnia 2009 roku).

Od dnia 3 kwietnia 2009 roku wynagrodzenie za jeden dzień urlopu wypoczynkowego w części ustalonej na podstawie składników wynagrodzenia określonych w stawkach miesięcznych w stałej wysokości, oblicza się, dzieląc sumę tych składników przysługujących w miesiącu wykorzystywania urlopu przez liczbę dni kalendarzowych tego miesiąca. Tak obliczone wynagrodzenie za jeden dzień urlopu wypoczynkowego mnoży się przez liczbę dni kalendarzowych przypadających w trakcie urlopu wypoczynkowego (§ 5 ust. 1 rozporządzenia w brzmieniu obowiązującym od dnia 3 kwietnia 2009 roku).

Ustawodawca odstąpił od stałego dzielnika (30) przechodząc na dzielnik, jako liczba dni kalendarzowych przypadających w trakcie urlopu wypoczynkowego. Dzielnik ten ulega więc niewielkiej zmianie w poszczególnych miesiącach z uwagi na zmieniającą się liczbę dni kalendarzowych danego miesiąca.

Obliczając wynagrodzenie za urlop wypoczynkowy do dnia 2 kwietnia 2009 roku, nie miało znaczenia, ile dni kalendarzowych występowało w okresie udzielonego urlopu.

Na uwagę zasługuje okoliczność, iż wynagrodzenie za jeden dzień urlopu wypoczynkowego w części ustalonej na podstawie zmiennych składników wynagrodzenia oblicza się, dzieląc podstawę wymiaru, w zasadzie, przez 251 dni. Dzielnik ulega zmianie, jeżeli nauczyciel akademicki zatrudniony jest krócej niż 12 miesięcy (§ 5 ust. 2 rozporządzenia). Tak obliczone wynagrodzenie za jeden dzień urlopu wypoczynkowego mnoży się przez liczbę dni tego urlopu, a nie dni kalendarzowych.

Z przepisów wyraźnie wynika, że w celu obliczenia wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy inaczej mnoży się wynagrodzenie za jeden dzień urlopu -- obliczone od wartości stałych składników (przez liczbę dni kalendarzowych występujących w czasie udzielonego urlopu) oraz inaczej obliczone od zmiennych składników wynagrodzenia (przez liczbę dni roboczych urlopu). W tym ostatnim przypadku oczywiście z pominięciem dni wolnych wynikających z przeciętnie pięciodniowego tygodnia pracy.

Jak wynika z akt sprawy do chwili wprowadzenia w 2009 roku zmian w zasadach obliczania wynagrodzenia za urlop oraz ekwiwalentu za niewykorzystany urlop Dział Spraw Osobowych posiadał informację jedynie o liczbie dni urlopu nauczyciela, gdyż wynagrodzenie za urlop oraz ekwiwalent było ustalane poprzez mnożenie wynagrodzenia za jeden dzień przez liczbę dni urlopu nauczyciela akademickiego.

Po wprowadzonych w 2009 roku zmianach w zakresie obliczania tych świadczeń informacja ta jest niepełna, gdyż aktualnie wynagrodzenie za jeden dzień urlopu obliczone od stałych składników wynagrodzenia, mnoży się przez liczbę dni kalendarzowych (a nie dni urlopu) przypadających w trakcie urlopu wypoczynkowego, co nie jest tożsame z liczbą

dni urlopu wypoczynkowego, chociaż niekiedy oba pojęcia mogą obejmować tę samą liczbę dni. Zatem liczba dni urlopu nauczyciela akademickiego, nie była i nie jest tożsama z liczbą dni kalendarzowych w okresie udzielonego urlopu wypoczynkowego – na co słusznie zwrócił uwagę powód.

Dla przykładu można przyjąć, iż gdyby powód w okresie od dnia 1 października 2010 roku do dnia 25 listopada 2010 roku przebywał na urlopie wypoczynkowym w wymiarze 37 dni roboczych to byłoby 53 dni kalendarzowe. Oznacza to, iż wynagrodzenie urlopowe wynosiłoby zł [(zł : 30) x 53 dni].

W przypadku obliczenia ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy jest trudniej, gdyż Dział Spraw Osobowych nie wskazuje okresu, w którym urlop będzie wykorzystywany, lecz poleca wypłacenie ekwiwalentu za określoną liczbę dni niewykorzystanego przez pracownika urlopu. Trudność polega na tym, że ekwiwalent pieniężny za okres niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego ustala się, stosując zasady obowiązujące przy obliczaniu wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy. Oznacza to, że wynagrodzenie za jeden dzień ekwiwalentu liczonego od zmiennych składników należy pomnożyć przez liczbę dni urlopu, natomiast wynagrodzenie za jeden dzień ekwiwalentu liczonego od stałych składników należy pomnożyć przez liczbę dni kalendarzowych urlopu.

Wskazanie przez Dział Spraw Osobowych, że należy wypłacić ekwiwalent za 37 dni niewykorzystanego urlopu jest niewystarczające, gdyż należy posiadać informację nie tylko o liczbie dni roboczych, ale również o liczbie dni kalendarzowych urlopu za który ma być wypłacony ekwiwalent.

Informacja o liczbie 37 dni urlopu pozwala jedynie na obliczenie części ekwiwalentu liczonego od zmiennych składników wynagrodzenia. Nie pozwala jednak na ustalenie wartości ekwiwalentu, bazując na stałych składnikach wynagrodzenia pracownika, z którym ustaje stosunek pracy.

Ustawa o szkolnictwie wyższym, ani też rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006 roku w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy oraz ekwiwalentu pieniężnego za okres niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego nauczycieli akademickich (Dz.U. z 2006 roku, Nr 203, poz. 1499 ze zm.) nie wskazują na sposób zamiany dni roboczych urlopu na dni kalendarzowe, aby obliczyć ekwiwalent od stałego wynagrodzenia miesięcznego.

Z uwagi na stosowanie przeciętnie pięciodniowego tygodnia pracy wydaje się, że sposób zamiany powinien polegać na ustaleniu liczby pełnych tygodni, liczonych jako 7 dni kalendarzowych. W ocenie Sądu można by przyjąć dla potrzeb wyliczenia ekwiwalentu

pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy za 37 dni roboczych, że każdy tydzień obejmuje 5 dni roboczych oraz dwa dni wolne od pracy. Zatem 37 roboczych urlopu : 5 dni roboczych = 7 tygodni (7 x 5 = 35) + 2 dni kalendarzowe; 7 tygodni x 7 dni w tygodniu = 49 dni kalendarzowych + 2 dni nie stanowiące pełnego tygodnia = 51 dni. Oznacza to, iż ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy wynosiłoby
 zł [(zł : 30) x 51 dni].

Powyższe rozważania prawne oraz wyliczenia wskazują na rozbieżności pomiędzy wyliczeniem wynagrodzenia urlopowego a ekwiwalentem pieniężnym za niewykorzystany urlop wypoczynkowy.

Należy zauważyć, iż zgodnie z art. 153 ustęp 1 zdanie pierwsze ustawy o szkolnictwie wyższym nauczycielowi akademickiemu przysługuje w okresie urlopu wypoczynkowego wynagrodzenie, jakie otrzymywałby, gdyby w tym czasie nie pracował. Obliczając zatem wynagrodzenie urlopowe, które jest surogatem utraconego wynagrodzenia za wykonaną pracę (art. 80 k.p.) brak podstaw, aby przyjmować dni kalendarzowe, zamiast roboczych. Skoro ustalenie ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy stanowi pochodną sposobu ustalenia wynagrodzenia urlopowego, to należy przyjąć, iż ekwiwalent winien wynosić tyle, ile pracownik otrzymałby za ten czas wynagrodzenia, gdyby pracował, to jest za 37 dni pracy. Oznacza to, iż rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006 roku w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy oraz ekwiwalentu pieniężnego za okres niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego nauczycieli akademickich (Dz.U. z 2006 roku, Nr 203, poz. 1499 ze zm.) nie uwzględnia treści art. 153 ustęp 1 ustawy o szkolnictwie wyższym i powoduje, że ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany urlop wypoczynkowy jest wyższy, aniżeli wynagrodzenie za pracę za okres liczby dni urlopu.

Sąd Rejonowy w Gliwicach powziął wątpliwość w zakresie zgodności regulacji art. 153 ustęp 2 ustawy o szkolnictwie wyższym oraz rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006 roku w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy oraz ekwiwalentu pieniężnego za okres niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego nauczycieli akademickich (Dz.U. z 2006 roku, Nr 203, poz. 1499 ze zm.) z normami wzorcami.

Mając na uwadze, iż w/w akty normatywne mogą być uznane za niezgodne z Konstytucją z dnia 2 kwietnia 1997 roku, należało także zwrócić się z pytaniem prawnym co do zgodności z normą wzorcem art. 173 Kodeksu pracy oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 stycznia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad

udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop (Dz.U. z 1997 roku, Nr 2, poz. 14 ze zm.), a to z uwagi na art. 5 KP oraz art. 136 ustęp 1 ustawy o szkolnictwie wyższym.

Norma prawna zawarta w art. 5 KP stanowi, iż jeżeli stosunek pracy określonej kategorii pracowników regulują przepisy szczególne, przepisy kodeksu stosuje się w zakresie nie uregulowanym tymi przepisami; zaś zgodnie z art. 136 ustęp 1 ustawy o szkolnictwie wyższym w sprawach dotyczących stosunku pracy pracowników uczelni, nieuregulowanych w ustawie, stosuje się przepisy ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku - Kodeks pracy.

Kodeks pracy nie jest aktem określającym w sposób zupełny prawa i obowiązki wszystkich grup pracowników. Niektóre „kategorie” pracowników podlegają regulacjom szczególnym, a kodeks ma do nich zastosowanie jako akt bardziej ogólny (*lex generalis*), tzn. tylko w takim zakresie, w jakim odrębne przepisy szczególne (*lex specialis*) nie zawierają unormowań odmiennych. Zasadą jest więc pierwszeństwo przepisów szczególnych przed przepisami kodeksu (*lex specialis derogat legi generali*). Jak z tego wynika, kodeks pracy jest źródłem prawa pracy (ogólnym) także w stosunkach regulowanych przepisami szczególnymi.

Przepisy prawne ustawy o szkolnictwie wyższym zaliczają się do przepisów szczególnych w rozumieniu art. 5 KP, ponieważ regulują stosunków pracy określonej kategorii pracowników - nauczycieli akademickich.

Przy założeniu, że przepisy regulujące prawo nauczyciela akademickiego do ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy -- art. 153 ustęp 2 ustawy o szkolnictwie wyższym oraz rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006 roku w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy oraz ekwiwalentu pieniężnego za okres niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego nauczycieli akademickich (Dz.U. z 2006 roku, Nr 203, poz. 1499 ze zm.) -- są niezgodne z normami wzorcami, należałoby przyjąć do rozstrzygnięcia sporu rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 stycznia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop (Dz.U. z 1997 roku, Nr 2, poz. 14 ze zm.), wydane na mocy art. 173 KP, zgodnie z którym Minister Pracy i Polityki Socjalnej określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 stycznia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop (Dz.U. z 1997 roku, Nr 2, poz. 14 ze zm.), w razie konieczności wypłaty pracownikowi ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy (co ma miejsce w zasadzie w sytuacji rozwiązania umowy o pracę) pracodawca stosuje zasady obowiązujące przy obliczaniu wynagrodzenia urlopowego, z uwzględnieniem zmian określonych w §§ 15 – 19 rozporządzenia. Ekwiwalent pieniężny stanowi zasadniczo iloczyn liczby godzin niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego (urlopu obliczonego w wymiarze godzinowym) oraz ustalonego przez pracodawcę dla danego pracownika ekwiwalentu za 1 godzinę urlopu. Z kolei ekwiwalent za 1 dzień urlopu oblicza się w sposób następujący: 1) najpierw dzieli się sumę miesięcznych wynagrodzeń, stanowiących podstawę jego wymiaru, przez współczynnik służący do ustalania tegoż ekwiwalentu – otrzymujemy kwotę ekwiwalentu za 1 dzień. 2) następnie tak otrzymany ekwiwalent dzieli się przez 8 (jest to liczba godzin, której według przepisu Kodeksu pracy odpowiada 1 dzień urlopu) – otrzymujemy ekwiwalent za 1 godzinę urlopu.

Współczynnik służący do obliczania ekwiwalentu pieniężnego za urlop ustala się odrębnie w każdym roku kalendarzowym i stosuje przy obliczaniu ekwiwalentu, do którego pracownik nabył prawo w ciągu tego roku kalendarzowego (§ 19 ust. 1 rozporządzenia). Oznacza to, że bez względu na to, czy prawo do urlopu pracownik nabył w latach poprzedzających (wówczas jest to jego urlop zaległy w stosunku do bieżącego), czy też bezpośrednio w tym roku kalendarzowym, który stanowi podstawę obliczania współczynnika, zawsze do obliczania ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop (zarówno bieżący, jak i zaległy) należy stosować współczynnik obliczony stosowanie do roku, w którym pracownik nabywa prawo do tego ekwiwalentu (w którym następuje rozwiązanie umowy o pracę) – por. wyrok SN z 15.10.1976 r., sygn. akt I PRN 1/76, IJEX nr 14330.

Zgodnie z § 19 ust. 2 rozporządzenia współczynnik ustala się w następujący sposób: 1) od liczby dni w danym roku kalendarzowym odejmuje się łączną liczbę przypadających w tym roku niedziel, świąt oraz dni wolnych od pracy wynikających z rozkładu czasu pracy w przeciętnie pięciodniowym tygodniu pracy, 2) otrzymaną różnicę (stanowiącą liczbę dni pracy w danym roku) dzieli się następnie przez 12 (liczba miesięcy kalendarzowych w roku).

Biorąc pod uwagę 2010 rok, należy więc dokonać następujących obliczeń: liczba dni w roku 2010 – 365, liczba niedziel – 52 (tyle ile tygodni w roku), b) liczba świąt

wypadających w innym dniu niż niedziela -- 8 dni, c) liczba dni wolnych od pracy wynikających z przeciętnie pięciodniowego tygodnia pracy (najczęściej sobót) -- 52 dni, a zatem: $365 - (52+8+52) = 365 - 112 = 253$ dni pracy w roku 2010. $253 : 12 = 21,08$ (współczynnik, stanowiący średniomiesięczną normę dni pracy w roku 2010).

Metoda obliczania ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy, w tym ustalania współczynnika, oparta została na założeniu, że pracownik zatrudniony jest na pełnym etacie, co wyraża się w ustaleniu liczby dni pracy po 8 godzin. Pracownik zatrudniony na niepełnym etacie ma do przepracowania odpowiednio mniejszą liczbę dni pracy po 8 godzin, albo taką samą, ale z mniejszą liczbą godzin pracy, czego nie uwzględniają przepisy.

Oznacza to, że dla powoda wysokość ekwiwalentu należy obliczyć w następujący sposób: a) ekwiwalent za jeden dzień urlopu: zł : 21,08 = zł; b) tak otrzymany ekwiwalent za jeden dzień urlopu należy podzielić przez 8 godzin: zł / 8 godz. = zł, otrzymując w ten sposób ekwiwalent za 1 godz. urlopu; c) liczba godzin niewykorzystanego urlopu: 37 dni x 8 godz. = 296 godz., d) ekwiwalent urlopowy oblicza się, mnożąc ekwiwalent za 1 godz. urlopu przez liczbę godzin niewykorzystanego urlopu:

$$\text{zł} \times 296 \text{ godz.} = \text{zł.}$$

Sąd Rejonowy w Gliwicach powziął wątpliwość w zakresie zgodności regulacji art. 173 KP oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 stycznia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop (Dz.U. z 1997 roku, Nr 2, poz. 14 ze zm.) z normami wzorcami, mimo że metoda obliczenia ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy zasługuje na pełną aprobatę.

Sąd Orzekający, zadając pytanie prawne, powziął następującą wątpliwość:

Za wzorzec kontroli Sąd Orzekający, przyjął normę prawną zawartą w art. 92 ustęp 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. z 1997 roku, Nr 78, poz. 483 ze zm.).

Zgodnie z art. 92 ustęp 1 Konstytucji rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu.

Wymagania, jakim muszą odpowiadać rozporządzenia, formułuje art. 92 ustęp 1 Konstytucji, który dopuszcza stanowienie rozporządzeń tylko na podstawie „szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania”.

Upoważnienie musi mieć charakter szczegółowy pod względem podmiotowym (musi określać organ właściwy do wydania rozporządzenia), przedmiotowym (musi określać zakres spraw przekazanych do uregulowania) oraz treściowym (musi określać wytyczne dotyczące treści aktu). Oznacza to, że ustawodawca jest obowiązany tak budować ustawowe upoważnienie, by na jego podstawie możliwa była odpowiedź na trzy pytania: kto ma prawo wydania aktu? co w tym akcie ma zostać uregulowane? i jak mają być uregulowane dane kwestie?

Upoważnienie do wydania aktu wykonawczego nie może mieć charakteru blankietowego i nie może pozostawiać prawodawcy rządowemu zbyt daleko idącej swobody w kształtowaniu merytorycznej treści rozporządzenia. Norma prawna zawarta w art. 92 ustęp 1 Konstytucji nakłada na ustawodawcę obowiązek takiego zredagowania przepisu upoważnienia, aby wyznaczał pewne minimum kierunku unormowań, jakie mają być zawarte w akcie wykonawczym. Obowiązek ten staje się tym bardziej wyrazisty, im istotniejsza - z punktu widzenia praw obywateli i zasady wyłączności ustawy - stawała się treść uregulowań, które miały być zawarte w akcie wykonawczym. Oznacza to, że niedopuszczalnym konstytucyjnie jest takie sformułowanie upoważnienia, które w istocie upoważnia nie do wydania rozporządzenia w celu wykonania ustawy, lecz do samodzielnego uregulowania całego kompleksu zagadnień, co do których w tekście ustawy nie ma żadnych bezpośrednich unormowań czy wskazówek -- szerzej orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 19 października 1998 roku, sygn. UW 4/88, opublikowane w OTK 1988/1/5; z dnia 23 października 1995 roku, sygn. K 4/95, opublikowane w OTK 1995/2/11; z dnia 22 września 1997 roku, sygn. K25/97, opublikowane w OTK 1997/3-4/35; z dnia 26 października 1999 roku, o sygn. K 12/99, opublikowane w OTK 1999/6/120.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że w porządku prawnym proklamującym zasadę podziału władz, opartym na prymacie ustawy jako podstawowego źródła prawa, parlament nie może w dowolnym zakresie „cedować” funkcji prawodawczych na organy władzy wykonawczej. Nie jest dopuszczalne, by prawodawczym decyzjom organu władzy wykonawczej pozostawiać kształtowanie zasadniczych elementów regulacji prawnej -- orzeczenia: z dnia 25 maja 1998 roku, o sygn. U 19/97, opublikowane w OTK 1998/4/47; z dnia 14 marca 1998 roku, o sygn. K 40/1997, opublikowane w OTK 1998/2/12.

Normy prawne zawarte w art. 173 KP oraz art. 153 ustęp 2 ustawy o szkolnictwie wyższym spełniają wymóg szczegółowości upoważnienia pod względem podmiotowym, bowiem wskazuje odpowiednio Ministra Pracy i Polityki Socjalnej oraz ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego jako podmiot uprawniony do wydania aktu

wykonawczego. Normy prawne zawarte w art. 173 KP oraz art. 153 ustęp 2 ustawy o szkolnictwie wyższym sprecyzowały zakres spraw przekazanych do uregulowania, co przesądza o szczególności upoważnienia z punktu widzenia przedmiotowego, bowiem minister został zobowiązany między innymi do sposobu ustalenia ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy.

Istotne znaczenie dla niniejszej sprawy ma w szczególności jednoznaczne ustalenie czy zakwestionowane przez Sąd Rejonowy w Gliwicach delegacje ustawowe zawierają wytyczne dotyczące treści aktu wykonawczego. Wszelkie bowiem upoważnienia ustawy, w odniesieniu do którego nie da się wskazać żadnych treści ustawowych, które pełniłyby rolę „wytycznych dotyczących treści aktu”, jest sprzeczne z Konstytucją; brak owych wytycznych stanowi warunek wystarczający uznania niekonstytucyjności upoważnienia, nawet jeżeli pozostałe wymagania, o których stanowi art. 92 ustęp 1 Konstytucji zostaną spełnione. W związku z tym powoduje to - w odpowiednim zakresie - utratę mocy obowiązującej przepisu zawierającego delegację ustawową. Rodzi to konsekwencje także w stosunku do ściśle powiązanego z nim rozporządzenia wykonawczego do ustawy, które - jako oparte na niekonstytucyjnej delegacji ustawowej - jest również niezgodne z Konstytucją - orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 września 2006 roku, o sygn. K 55/05, opublikowane w OTK-A 2006/8/104.

Norma prawna zawarta w art. 92 Konstytucji nie zdefiniowała pojęcia „wytycznych”. Podczas prac Komisji Konstytucyjnej ZN M. Zieliński podał, że wytyczne to ten fragment poleceń, który nie tylko wskazuje zakres i typ spraw, ale zawiera również pewne wskaźniki dotyczące tego, ku czemu ma zmierzać treść, która zostanie zawarta w rozporządzeniu. Wskazówki te ograniczałyby swobodę treści rozporządzenia. P. Sarnecki wskazał zaś, że wytyczne to wskazanie celu – kierunku, który miałby być osiągnięty w danym akcie. Komisja Konstytucyjna ZN, Biuletyn nr XXXVIII, s. 21 debata w podkomisji redakcyjnej w dniu 19 sierpnia 1996 roku.

Wytyczne dotyczące treści aktu mogą przybierać różną postać redakcyjną. Mogą one mieć zarówno charakter „negatywny” (tzn. ze wszystkich wchodzących w rachubę rozstrzygnięć rozporządzeniodawcy mogą wykluczać te, których ustawodawca sobie życzy), jak i charakter „pozytywny” (np. wskazując kryteria, którymi powinien się kierować twórca rozporządzenia, normując przekazany mu zakres spraw, wskazując cele, jakie ma spełniać dane unormowanie, czy funkcje, któremu spełniać instytucja, której ukształtowanie ustawa powierzyła rozporządzeniu). W każdym razie ustawa musi zawierać pewne wskazania już to wyznaczające treści (kierunki rozwiązań), jakie mają być zawarte w rozporządzeniu, już to eliminujące pewne treści (kierunki rozwiązań). B. Banaszak

wyraził pogląd, że w ustawie należy zawrzeć jakąś merytoryczną treść dyrektywną, której wykonaniu przepisy rozporządzenia mają służyć, a upoważnienie powinno być na tyle szczegółowe, aby czytelny był zamiar ustawodawcy – B. Banaszak, Prawo Konstytucyjne, Warszawa 1999, s. 159-160.

Dotychczasowe rozważania prawne pozwalają na wysnucie dwóch istotnych wniosków. Po pierwsze, im silniej regulacja ustawowa dotyczy kwestii podstawowych dla pozycji jednostki, tym szersza musi być regulacja ustawowa i tym mniej miejsca pozostaje dla odesłań do aktów wykonawczych. Po drugie, wytyczne nigdy nie mogą mieć czysto blankietowego charakteru (np. ograniczając się do ogólnego stwierdzenia, że rozporządzenie określi „ogólne zasady”).

Norma prawna zawarta w art. 173 KP, zgodnie z którą Minister Pracy i Polityki Socjalnej określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowo zasady udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop, nie zawiera wytycznych dotyczących treści aktu wykonawczego, to jest nie zawiera wytycznych dotyczących treści aktu wykonawczego, pozwalających na regulację w rozporządzeniu sposobu obliczania ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy. Tak samo art. 153 ustęp 2 ustawy o szkolnictwie wyższym nie zawiera wytycznych dotyczących treści aktu wykonawczego.

Kwestionowane normy prawne przez pryzmat art. 92 Konstytucji pozostawiły ministrowi możliwość samodzielnego uregulowania sposobu obliczania ekwiwalentu pieniężnego; zaś w Kodeksie pracy oraz innych ustawach nie ma żadnych bezpośrednich uregulowań lub wskazówek do takiego sposobu obliczania ekwiwalentu. Nadto, każde z kwestionowanych rozporządzeń odmiennie uregulowało sposób obliczenia ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, co jest krzywdzące dla powoda i narusza zasadę równości (art. 32 Konstytucji).

Uwadze nie może umknąć fakt, iż rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006 roku w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy oraz ekwiwalentu pieniężnego za okres niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego nauczycieli akademickich (Dz.U. z 2006 roku, Nr 203, poz. 1499 ze zm.) nie rozstrzyga terminu „dni kalendarzowych” przy obliczeniu ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy.

**Wpływ orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego na rozstrzygnięcie powództwa
K   W   o ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany urlop wypoczynkowy.**

Sąd Orzekający powziął wątpliwość nie tylko, czy delegacje ustawowe są zgodne z ustawą zasadniczą, ale także, czy sposób obliczenia ekwiwalentu pieniężnego zawarty

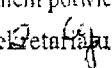
w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006 roku w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy oraz ekwiwalentu pieniężnego za okres niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego nauczycieli akademickich (Dz.U. z 2006 roku, Nr 203, poz. 1499 ze zm.) nie narusza art. 153 ustęp 1 ustawy o szkolnictwie wyższym. Ekwiwalent pieniężny pośrednio stanowi surogat wynagrodzenia za pracę, jakie pracownik by uzyskał, gdyby zamiast urlopu (przypadającego na dni robocze) świadczył pracę. Oznacza to, że nie można przyjąć dla ustalenia ekwiwalentu dni kalendarzowych, bo oznaczałoby to, że pracownik otrzymuje świadczenie także za dni, w których pracy nie świadczył.

W ocenie Sądu Orzekającego normy prawne zawarte w art. 173 KP oraz art. 153 ustęp 2 ustawy o szkolnictwie wyższym i rozporządzenia naruszają normę prawną zawartą w art. 92 ustęp 1 Konstytucji. Zdaniem Sądu, kierując się treścią art. 153 ustęp 1 ustawy o szkolnictwie wyższym oraz celem instytucji urlopu wypoczynkowego, ekwiwalent pieniężny winien stanowić wysokość utraconego wynagrodzenia urlopowego, to jest wysokość wynagrodzenia, jakie pracownik otrzymałby, gdyby zamiast wykorzystać urlop świadczyłby pracę.

Uwzględnienie pytania prawnego daje możliwość skutecznego dochodzenia przez powoda ekwiwalentu pieniężnego z uwzględnieniem posiłkowo metody, która została zawarta rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 stycznia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop (Dz.U. z 1997 roku, Nr 2, poz. 14 ze zm.).

Na podstawie art. 193 Konstytucji Sąd Rejonowy w Gliwicach zadał pytanie prawne o treści jak w sentencji, a na podstawie § 106 ustęp 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 roku regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2007 roku, Nr 38, poz. 249) zawiesił postępowanie.

SSR Grzegorz Tyrka
Zgodność z oryginałem potwierdza
Kierownik sekcji
Starszy Sekretarz Sądowy
Beata Ullig